

References

1. Kurbatov S. Universytetsjki rejtyngy jak indyktor stanu osvity / S. Kurbatov // *Filosofija osvity*. – 2008. – № 1–2(7). – S. 309–317.
2. Lunjachek V. E. Osnovy pedagoghiky vyshhoji shkoly : navch. posib. / V. E. Lunjachek. – Kh. : KhNU imeni V. N. Karazina, 2014. – 252 s.
- Pavlova O. Ju. Kuljturna integracija vitchyznjanykh zakladiv vyshhoji osvity do Jevropejskogho osvitnjogho seredovyshha / O. Ju. Pavlova, T. F. Meljnuchuk, T. M. Mysjura. – K. : KIM, 2012. – 298 s.
4. Podoljanchuk S. Naukova skladova u svitovykh rejtyngakh universytetiv / S. Podoljanchuk // *Vyshha shkola*. – 2012. – № 5. – S. 7–19.
5. Prykhodjko V. V. Strateghija reformy nacionaljnoji vyshhoji shkoly : monohrafija / V. V. Prykhodjko. – Dnipropetrovsjk : Zhurfond, 2014. – 460 s.
6. Tatarinov I. Je. Svitova praktyka formuvannja rejtynghiv universytetiv: vyznachennja najbiljsh ob'jektyvnykh kryterijiv ta indyktoriv ocinjuvannja / I. Je. Tatarinov, O. V. Gherasymov // *Ukrajinsjkyj socium*. – 2013. – № 1 (44). – S. 100–116.
7. QS World University Rankings® 2014/15 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university>
8. Zaghijnjak M. V. Ranzhuvannja u vyshhij osviti – nacionaljnyj dosvid ta perspektyvy rozvytku [Elektronnyi resurs] / M. V. Zaghijnjak, S. A. Serghijenko. – Rezhym dostupu: <http://ees.kdu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/04/83.pdf>

Pokrova S.V.

Senior Lecturer of the Department of Primary Education of the Public Institution «Zaporizhzhya Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education» of Zaporizhzhya Regional Council

THE EXPERIENCE OF APPLICATION OF THE FORMATIVE ASSESSMENT OF YOUNGER PUPILS' EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS

Покрова Світлана Василівна

*старший викладач кафедри початкової освіти
Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради*

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті досліджено українські та зарубіжні педагогічні джерела, присвячені проблемі впровадження формувального оцінювання навчальних досягнень молодших школярів у систему освіти. Автором проаналізовано погляди учених на сутнісні характеристики цього виду оцінювання. Розкрито сучасні методичні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів на різних етапах навчання. Визначено потребу вдосконалення й подальшого введення технологій формувального оцінювання в освітній процес Нової української школи. Окреслено проблему формування оцінювальної компетентності педагога як складової частини його професійної майстерності.

Abstract. The article explores Ukrainian and foreign pedagogical sources, devoted to the problem of introduction of formative assessment of educational achievements of younger pupils in the educational system. The author analyzes the views of scientists on the essential characteristics of this type of assessment. Modern methodological approaches to the evaluation of pupils' educational achievements at different stages of learning have been revealed. The need to improve and further introduce the technologies of formative assessment in the educational process of the New Ukrainian School has been determined. The problem of forming the teacher's evaluative competence as an integral part of his professional skill is outlined.

Ключові слова: навчальні досягнення молодших школярів, технології оцінювання, формувальне оцінювання, оцінювальна компетентність.

Keywords: educational achievements of junior pupils, assessment technologies, formative assessment, assessment competence.

Постановка проблеми: Наше сьогодні – час глобальних змін у способі життя, спілкуванні, мисленні, сприйнятті майбутнього. Для адаптації та успішності в суспільстві нам неодмінно потрібні позитивні зміни в навчанні і, як наслідок, переосмислення системи оцінювання освітнього процесу та пошуку відповідних до нових

педагогічних трансформацій технологій оцінювання учнівських компетентностей в цілому і в початковій освіті зокрема.

Зазначимо, що основним принципом педагогічної діяльності є сприяння розвитку учнів. Навчання й розвиток дитини постійно знаходяться у процесі змін. Для досягнення навчальної

самостійності, ініціативності та відповідальності молодшого школяра особливе значення має контроль-оцінювальна діяльність, а саме: вміння самостійно контролювати та оцінювати свою діяльність та діяльність своїх однокласників, встановлювати та усувати причини труднощів, що виникають у навчанні. Ці вміння можливо сформувати, систематично використовуючи в щоденній практиці інноваційні форми оцінювання, а саме оцінювання для навчання.

Аналіз наукових підходів до процесу оцінювання навчальних досягнень учнів в країнах ЄС вказує на зміни в теорії і практиці цієї галузі педагогіки, а саме визнання важливості формувальної (formative) функції, яка в науково-педагогічній літературі трактується як формувальне оцінювання [3, с. 108]. Після офіційного затвердження та початку впровадження в освітній процес української школи нових Державного стандарту й типових освітніх програм для початкової освіти передбачена інакша система оцінювання навчальних досягнень молодших школярів, побудована на новій філософії сутності цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує посилену увагу до досліджуваної проблеми як зарубіжних, так і українських науковців і методистів, а особливо – вчителів-практиків. Щоб спрямувати українську школу на високий рівень якості освіти, важливо знати, аналізувати й синтезувати середовище освітніх змін у різних країнах, що сприяє прогнозуванню не лише перспективних напрямів розвитку означеної галузі, а й ефективних механізмів вирішення її проблем. Про психологічні та методичні основи застосування формувального оцінювання читаємо у працях зарубіжних дослідників: В. Bell та В. Cowie, Р. Black, Т. Kellaghan й V. Greaney, М. Lovatt, Р. Perrenoud, А. Smith, D. Wiliam, D. Wise та ін. До проблем оцінювання у структурі процесів різних напрямків у шкільній освіті зарубіжних країн звертаються і українські та російські дослідники, як-то: О. Денічева, Г. Єгоров, І. Іванюк, Н. Лавриченко, О. Локшина, Б. Мельниченко, А. Сбруєва. Проблему оцінювання результатів навчання молодших школярів на принципах компетентнісного підходу розглядають І. Зимня, М. Пінська, О. Пометун, О. Савченко, С. Шишов та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми: Здійснений нами аналіз низки наукових досліджень свідчить про те, що у педагогічних науках сьогодні масово вивчається проблема оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи, проте існує складність, пов'язана з тим, що в українській традиційній освітній системі обмежені дидактично обґрунтовані засоби і методи реалізації формувального оцінювання. Особливого значення ця проблема набула в умовах реформування освіти, що викликано необхідністю створення сучасних діагностично-контролюючих засобів оцінювання

та впровадження єдиних принципів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з метою визначення якості освіти в країнах європейського співтовариства.

Метою роботи є аналіз педагогічних ідей та досвіду провідних українських та зарубіжних вчених щодо питання формувального оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи, розгляд окремого аспекту різновекторних процесів шкільної освіти – інновацій, що відбуваються в оцінюванні навчальних досягнень молодших школярів.

Викладення основного матеріалу: Основний принцип педагогічних дій – сприяти розвитку учнів. Навчання і розвиток дитини знаходяться в постійному процесі змін. Для досягнення навчальної самостійності, ініціативності та відповідальності молодшого школяра особливе значення має контроль-оцінювальна самостійність дитини, тобто вміння самостійно контролювати й оцінювати власну діяльність та діяльність своїх однокласників, встановлювати та усувати причини труднощів, що виникають при навчанні. Ці вміння можливо сформулювати, систематично використовуючи в повсякденній практиці формувальне оцінювання. Формувальне оцінювання дає чітку, об'єктивну та репрезентативну картину вмінь дітей та їх прогресу. Це оцінювання відбувається постійно й систематично та відображає реальний досвід навчання, який документується за допомогою спостережень за навчальним поступом молодшого школяра, опису конкретних ситуацій, зразків робіт, портфоліо тощо, забезпечує зворотний зв'язок між педагогом та школярами. Формувальне оцінювання є значущим, бо дитина має сама навчитися ставити перед собою навчальну задачу, знайти способи її вирішення і оцінити власні дії й досягнення.

Тож у контексті дослідження розглядаємо формувальне оцінювання як судження про рівень навчальних досягнень школярів. Об'єктом оцінювання у сучасній початковій школі є учнівські досягнення, які виявляються у предметних компетентностях, що визначені програмою з кожного предмета.

На наш погляд, ключову сутність формувального оцінювання розкриває формулювання Р. Perrenoud, в якому зазначено, що це будь-яке оцінювання, яке допомагає учневі навчатися та розвиватися [10, с. 50], тобто воно передбачає активну діяльність учасників освітнього процесу, наявність зворотного зв'язку їх взаємодії та створення можливостей для усунення недоліків і формування індивідуальних освітніх цілей.

Спільним у дослідженнях є розуміння того, що використання формувального оцінювання дає змогу вчителю визначати потреби учнів, забезпечити зв'язок оцінки з індивідуальним навчальним поступом учня, приростом його освітніх результатів. З іншого боку, застосування формувального оцінювання дає можливість

школярам визначити яких результатів навчання слід досягнути; встановити, на якому етапі досягнення своїх цілей вони знаходяться, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати напрацьоване.

Особливу увагу привертають результати досліджень українських науковців О. Локшиної та О. Матвієнко, де знаходимо важливі висновки про модифікацію європейської системи оцінювання [2; 4]. Під формувальним розуміють інтерактивне оцінювання прогресу учнів у освітньому процесі. У вітчизняній педагогічній діяльності цей термін паралельно вживається з іншими визначеннями: «формативне оцінювання», «розвивальне», «аналітичне» тощо, що потребує термінологічної узгодженості. Словник проекту ЄС називає цей вид оцінювання «формативною оцінкою» – видом оцінки, що застосовується під час виконання програми з метою, насамперед, надання інформації, яка, у свою чергу, сприятиме її (програми) поліпшенню [6]. В. Ребкало та Ю. Полянський перекладають «formative evaluation» як формувальне оцінювання, що відбувається під час виконання програми і включає аналіз ступеня, до якого програма виконується, та умови, які сприяють її успішному виконанню [5, с. 52].

Вищевикладені точки зору розглядаємо не як протилежні, а як такі, що взаємодоповнюють одна одну. Метою формувального оцінювання є забезпечення зворотного зв'язку та допомога педагогам і безпосереднім виконавцям програми (учням) у питаннях, пов'язаних з її удосконаленням [5, с. 54; 8, с. 5]. Саме оцінювання процесу допомагає учителю визначити, які зміни необхідно внести до структури, стратегії з метою удосконалення виконання дії [8, с. 8].

Підсилення розвивальної функції оцінювання в європейській освітній методиці пов'язано з думкою щодо залучення школяра до процесу оцінювання – на відміну від застарілого підходу, коли останнє розглядалось як дія, що виконується однією людиною – вчителем (суб'єктом), у сучасних умовах перевага починає надаватись двосторонньому процесу, який передбачає активну взаємодію вчителя та учня. Результати дослідження британських учених засвідчили, що школи, які активно застосовували формувальне оцінювання, змогли підвищити навчальні досягнення учнів на відсоток, який у контексті міжнародних порівняльних досліджень вивів би їх на один рівень з такою країною-лідером, як Фінляндія [7, с. 2].

Ще одним позитивом формувального оцінювання вважається аспект справедливості, який трактується у контексті освіти як урахування не лише навчальних результатів учнів, а й ступеня зусиль, що докладені ними для отримання цих результатів: освітні заклади з високим відсотком так званих «неблагополучних» школярів, до яких відносять представників проблемних соціальних груп, в умовах активізації використання формувального оцінювання значно підвищують

загальний показник рівня успішності учнів та якості роботи школи [9, с. 23]

До переваг розвивального оцінювання європейці також відносять формування в учнів уміння вчитися, розвитку якого, зокрема, сприяють такі характеристики як залучення учнів до процесу навчання, сприяння усвідомленню його важливості для подальшого життя; формування в них умінь самооцінювання та взаємооцінювання [9, с. 143].

Формувальне оцінювання широко застосовується і в шкільній освіті Франції. Пояснюючи цю тенденцію, французькі науковці Georges Noizet та Jean-Paul Caverni наголошують на багатьох його позитивних якостях. По-перше, формувальне оцінювання інтегроване в освітній процес, що забезпечує покращення якості останнього. Крім того, його ключова роль – допомога дитині в навчанні – пов'язана з такими основними завданнями, як: сприяти впевненості учня у власних силах, надавати орієнтири, корисну інформацію на певних етапах навчання, сигналізувати про складнощі, забезпечувати діалог «учитель – учень», формувати стратегію успішного навчання [9, с. 143]. Все це в комплексі зміщує процес відстеження навчальних досягнень на індивідуальний рівень, змінюючи роль школяра з об'єкта навчання на активного реципієнта.

Згадана європейська позиція щодо процесу та умов оцінки компетентностей в закладах освіти різного типу поступово укорінюється в українській системі освіти. У практиці традиційної системи навчання української школи оцінювання процесу пізнання пов'язано з суперечностями, оскільки вимагає дотримання певної рівноваги. Так, в оцінюванні навчальних досягнень молодших школярів слід враховувати баланс традиційних та альтернативних форм оцінювання; баланс групового та індивідуального оцінювання; відповідність форм перевірки змісту уроків; необхідність ознайомлення та обговорення критеріїв оцінювання з учнями.

В умовах перетворення змісту початкової освіти в Україні у площину компетентностей посилюється роль його результативного компонента, що визначає пошук чітких оцінних технологій, які б дали можливість вимірювати рівень набуття учнями початкової школи предметних і ключових компетентностей. Сучасна педагогічна теорія і практика збагачується новими оцінними технологіями (портфоліо учнівських досягнень, інструменти самооцінювання і взаємооцінювання, свідоцтво досягнень тощо), призначеними зробити учня активним учасником освітнього процесу, мотивуючи до самонавчання і саморозвитку. У контексті нашого дослідження проблема формування і розвитку оцінювальної компетентності, причому не тільки педагога, а й школярів як учасників освітнього процесу, має велике значення, тому що наявність і подальше вдосконалення здатності людини формулювати коректні висновки, оцінні судження про певний об'єкт, явище, процес, спираючись на чітко

визначені критерії оцінки, є обов'язковою умовою не тільки особистісного розвитку. Учені пропонують низку запитань, які можуть слугувати орієнтирами для конструювання моделі формувального оцінювання в кожному конкретному класі:

- хто оцінює? Необхідно розуміти, що досягнення учня оцінює не лише вчитель, а й учень має оцінювати власні досягнення;

- як оцінювати? Оцінювання проводиться на основі розроблених та затверджених критеріїв, з якими вчитель знайомить школярів на початку навчання;

- що оцінювати? Вміння презентувати набуті знання, спосіб виконання завдань, результати та спосіб їх досягнення, рівень опанування учнями компетентностей тощо;

- мета оцінювання – діагностувати складнощі; мотивувати, підтримувати успіхи у досягненні навчальних цілей;

- коли оцінювати? Перед початком та в процесі навчання [9, с. 144].

У ході вивчення основної місії оцінювання К. Ушинський та Г. Костюк наголошують, що воно має не тільки кваліфікувати виконану роботу школяра, а й сприяти усвідомленню ним досягнень і недоліків, формувати почуття відповідальності за виконане завдання, породжувати бажання вчитися краще. Тому оцінка для учня повинна бути конкретною, об'єктивною, справедливою, чіткою і зрозумілою, пробуджувати в ньому бажання рухатися вперед [1, с. 459].

У випадку, коли учні та вчитель однаково розуміють цілі та очікувані результати навчання, процес навчання стає більш ефективним, що доведено педагогічним досвідом. Готовність учителя початкової школи до інноваційної діяльності в процесі оцінювання є важливою умовою формування оцінювальної компетентності як складової частини його професійної майстерності. Активізація педагогів та їх озброєння сучасними технологіями оцінювання – шлях до особистісного зростання, удосконалення освітнього процесу з метою подальшого розвитку особистості учнів. Здатність учителя початкових класів підвищувати власну професійну майстерність передбачає відмову від стереотипів, стійких шаблонів в оцінюванні навчальних досягнень учнів та пошук нових форм і методів оцінювання.

На нашу думку, застосування технологій формувального оцінювання вчителями початкової школи в освітньому процесі може стати рушійним фактором розвитку здатності самостійно оцінювати свою діяльність, формування особистісного усвідомлення учнями змісту та результатів навчання, підвищення їх освітньої активності та відповідальності за результати освітньої взаємодії. Педагог за умови їх застосування також отримує значні переваги у порівнянні з традиційним оцінюванням результатів, зокрема: постійний зворотній зв'язок зі школярами, можливість

допомагати їм у навчанні та коригувати освітній процес, здатність сприяти саморегуляції особистості учня тощо.

Висновки: Таким чином, формувальне оцінювання, яке позиціонується у зарубіжжі як оцінювання для покращення процесу викладання навчального матеріалу вчителем й пізнання учнем світу, набуває дедалі більшої ваги. Воно є значущим через сприяння в розвитку особистості учня, що досягається за рахунок: забезпечення ефективного зворотного зв'язку з учнем, його активної участі в процесі навчання, постійного корегування освітнього процесу, мотивування учня, усвідомлення ним відповідальності за власне навчання. На сучасному етапі використання технологій формувального оцінювання є одним із ключових критеріїв якісної освіти. А, отже, оцінювальну діяльність педагога Нової української школи розглядаємо як послідовність цілеспрямованих дій, що розділені на ряд поступових і взаємопов'язаних етапів: знання нормативних документів і базових понять; орієнтація на основні дидактико-методичні вимоги щодо ефективності контрольно-оцінювальної діяльності; розуміння сутності формувального оцінювання, здатність до використання різних підходів щодо оцінювання навчальних досягнень; готовність до постійного саморозвитку в процесі професійної діяльності, зокрема в оцінювальній діяльності. Стає очевидним той факт, що педагог на сучасному етапі розвитку освіти має бути готовим до інноваційних змін у процесі навчання та впроваджувати у шкільну практику нові моделі, методи та форми оцінювання, сприяти реалізації нового змісту навчання, уміти оцінювати навчальні досягнення учнів на основі врахування їх індивідуальних можливостей та навчальних потреб, використовувати сучасні підходи до оцінювання, проявляти творчість у виборі методів навчання та створювати умови для повноцінного розвитку особистості.

Список літератури:

1. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк ; за ред. Л. М. Проколієнко ; упор. В. В. Андрієвська, Г.О. Балл, О. Т. Губко та ін. – К. : Рад. шк., 1989. – 608 с.
2. Локшина О. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика(друга половина XX – початок XXI ст.): моногр. / О.І.Локшина. – К.:Богданова А.М., 2009. - 404с.
3. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського Союзу / Олена Локшина // Порівняльно- педагогічні студії. – 2009. – № 2. – С. 107–114.
4. Матвієнко О. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу :моногр./ О.В. Матвієнко. -К.: Ленвіт, 2005.-381 с.

5. Оцінювання державної політики і програм : конспект лекцій до навч. дисципліни : уклад. : В. А. Ребало, Ю. Д. Полянський. К. : Вид-во НАДУ, 2005. - 72 с.
6. Тлумачний словник термінів, пов'язаних із моніторингом та оцінкою ефективності [Електронний ресурс] / Проект ЄС "Підтримка у виконанні Угоди про партнерство та співробітництво (УПС)". - 2008. - Режим доступу : www.pca.kiev.ua
7. Black P. Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment / Paul Black, Dylan Wiliam // Phi Delta Kappan. - 1998. - Vol. 80, No. 2 (October). - P. 1-12.
8. Glossary of Planning, Monitoring & Evaluation Terms. Programme Manager's Planning Monitoring & Evaluation Toolkit. UNFPA. - March 2004.
9. OECD-Centre for Educational Research and Innovation. Formative Assessment. Improving Learning in Secondary Classrooms. - Paris : OECD Publishing, 2005. - 279 p.
10. Perrenoud P. Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative /Philippe Perrenoud // Mesure et evaluation en education. - 1991. - Vol. 13. - No. 4.P. 49-81.

Smagina T. V.

candidate of biology,

Oryol state University named after I. S. Turgenyev

Pshikina S. Yu.

teacher of biology and geography, Oryol

Gracheva S.S.

Teacher,

Multidisciplinary College

Oryol state agrarian University named after N. V. Parakhin

Uchasov D. S.

doctor of biological Sciences, Professor,

Oryol state University named after I. S. Turgenyev

MODERN APPROACHES TO TEACHING THE DISCIPLINE MDK. 01.01 METHODS OF CONDUCTING HYGIENIC, PREVENTIVE AND VETERINARY AND SANITARY MEASURES

Смагина Т. В.

кандидат биологических наук,

Орловский государственный университет имени И.С. Тургенева

Пушкина С.Ю.

учитель биологии и географии, Орел

Грачева С. С.

преподаватель,

Многопрофильный колледж

Орловского государственного аграрного университета имени Н.В. Парахина

Учасов Д. С.

доктор биологических наук, профессор,

Орловский государственный университет имени И.С. Тургенева

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРЕПОДАВАНИЮ ДИСЦИПЛИНЫ МДК. 01.01 МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕНИЯ ЗООГИГИЕНИЧЕСКИХ, ПРОФИЛАКТИЧЕСКИХ И ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ

Abstract. the problems of modern education are Considered. The necessity of using active teaching methods is substantiated. The influence of effective teaching methods on the process of training specialists in College is studied. The results of research on improving student performance are presented. The ways of activation of cognitive activity of students are offered.

Аннотация. Рассмотрены проблемы современного образования. Обоснована необходимость использования активных методов обучения. Изучено влияние эффективных методов обучения на процесс подготовки специалистов в колледже. Приведены результаты исследований по повышению успеваемости студентов. Предложены способы активизации познавательной активности студентов.

Keywords: *education, active teaching methods, pre-feeding methods, veterinary medicine, improving academic performance.*

Ключевые слова: *образование, активные методы обучения, методика преподавания, ветеринария, повышение успеваемости.*